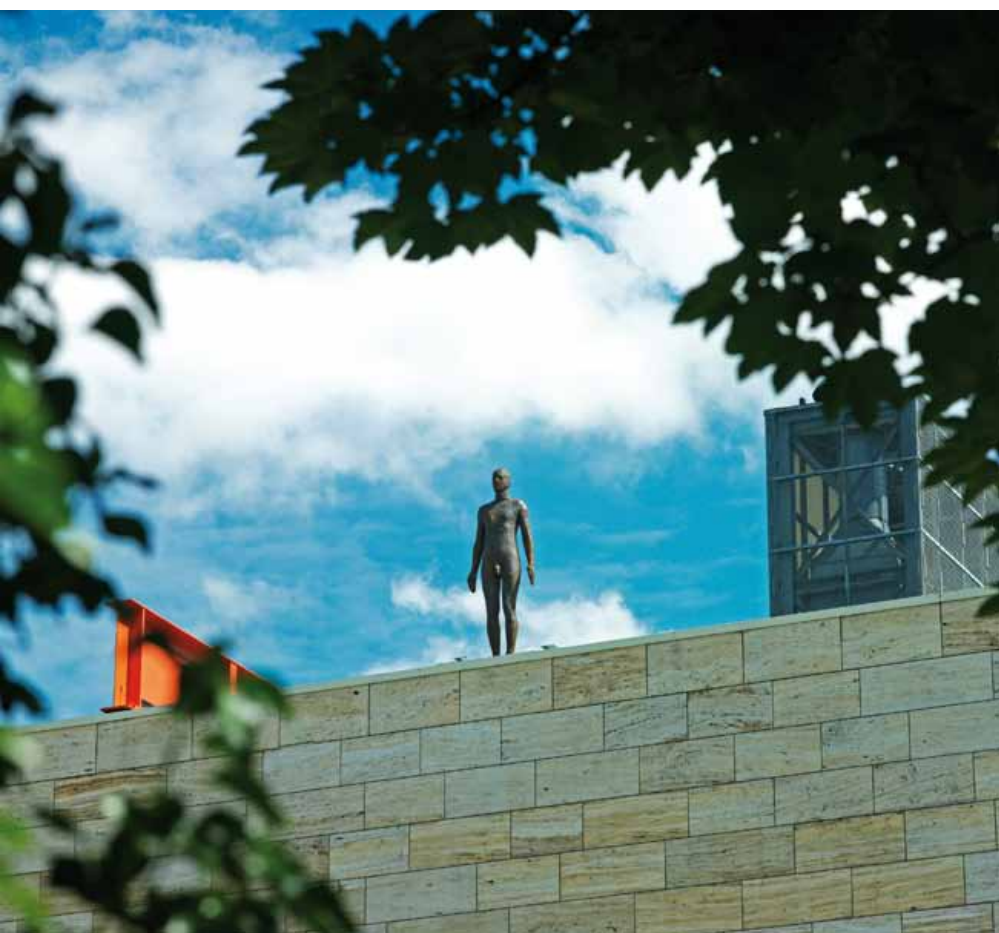

Another Time II

Antony Gormley (Hampstead, 1950)

Kunsthal
Rotterdam 2006. Gietijzer, 191 x 59 x 36 cm. Editie 5 + 1 Artist Proof, nr 1
Herkomst: Galerie Thaddeus Ropac, Salzburg/Parijs (2007)

Van de maan af gezien zijn we allen even groot, luidt de bekende uitspraak van Multatuli (pseudoniem van Eduard Douwes Dekker, 1820-1887). De rode draad in het oeuvre van de Britse beeldhouwer Antony Gormley is de mens als maat van alle dingen. Het eigen lichaam van de kunstenaar vormt daarbij vaak letterlijk het begin- en eindpunt van zijn werk. Zo sierden 31 afgietsels van Gormleys lichaam in de zomer van 2007 de skyline van Londen.

Another Time II
Antony Gormley
Geïnstalleerd op het dak van
de Kunsthal, 2008.

Over de steun aan de Gormley

Omdat de Kunsthal Rotterdam niet aan de juridische voorwaarden kan voldoen die de Vereniging Rembrandt stelt aan steunverlening bij kunst aankopen, is gekozen voor de constructie waarbij het beeld met steun van de Vereniging Rembrandt in eigendom wordt verworven door Museum Boijmans Van Beuningen, dat het vervolgens in permanent bruikleen afstaat aan zijn buurman, de Kunsthal. De voormalig directeur van de Kunsthal, Wim Pijbes, heeft hierin voldoende aanleiding gevonden om de leden van de Vereniging Rembrandt voortaan gratis toegang tot de Kunsthal te verlenen.

Aan de oevers van de Theems, rond de Hayward Gallery, waar een overzichtstentoonstelling van Gormley plaatsvond, veroorzaakte deze *Event Horizon* getitelde opstelling een ware sensatie. Verstilte lichamen op en naast gebouwen rondom het museum groeiden onverwacht uit tot een culturele attractie, niet alleen voor toeristen, maar ook voor de inwoners van Londen, die hun stad op een nieuwe wijze waarnamen. Voor het eerst stonden er dagelijks rijen voor de Hayward Gallery. *The Financial Times* schreef lovend: *Neither Antony Gormley nor the Hayward Gallery have ever looked better, more seductive or more intellectually enticing.* (18 mei 2007) Ook ik was in Londen en zelden zag ik moderne kunst op een vergelijkbare wijze door zo velen gewaardeerd worden. Het werk van Antony Gormley spreekt onmiskenbaar een breed publiek aan. Zijn beelden doen een direct appèl op de beschouwer, zowel bij de geoefende kunstrijker als kinderen of toevallige passanten. Ze zijn begrijpelijk, toegankelijk, intrigerend, spannend en uitdagend.

De tentoonstelling in Londen maakte diepe indruk. Op de Art Basel van juni dat jaar werden twee beelden van Gormley aangeboden. Eén bleek op de preview verkocht, ons beeld stond te koop bij Galerie Thaddeus Ropac. Na enige onderhandeling kreeg de Kunsthal, naast een billijke korting, een jaar de tijd voor fondsenwerving. Met de geslaagde aankoop van *Another Time II* vierde de Kunsthal haar derde lustrum.

UNIEKE AANKOOP

De verwerving van dit beeld is mede mogelijk gemaakt door de Titus Cirkel (en daarmee de Vereniging Rembrandt). Wie fondsen zoekt voor een gewenst kunstwerk, weet dat wanneer de Vereniging Rembrandt zich achter het idee stelt, andere fondsen en particulieren zich aansluiten. Toen de Vereniging Rembrandt en de Titus Cirkel beiden enthousiast waren, konden aansluitend verschillende Rotterdamse fondsen, bedrijven en particulieren succesvol benaderd worden. Het aankoopvoorstel van de Kunsthal, die feitelijk niet over een eigen collectie beschikt, betekende voor de Vereniging Rembrandt een nieuwe stap. Bovendien profileerde de Titus Cirkel zich in het bijzonder door juist de aankoop van een hedendaagse, levende kunstenaar te steunen. Geen surrealisme, pop art of een andere 20ste-eeuwse kunststroming, maar 'een vlucht naar voren'. En in dit geval zelfs niet voor een museale binnencollectie, maar een prominente museale buitencollectie. In het Museumpark, op de Kunsthal, een van de drukst bezochte

kunstinstanten van ons land en vorig jaar goed voor 200.000 bezoekers, kortom een uitgelezen locatie. De plaatsing van het beeld werd, geheel in de traditie van de Kunsthal, optimaal benut in de publiciteit. De voorpagina van *NRC/Handelsblad* maakte pontificaal melding van de aankoop.

GORMLEY

Antony Gormley geldt als een van de beeldhouwers die (letterlijk) beeldbepalend is voor het hedendaagse kunstlandschap en tegelijkertijd een breed en nieuw publiek aanspreekt. In 1994 won hij de prestigieuze Turner Prize en sindsdien geldt zijn roem wereldwijd. Zijn beelden, meestal afgietsels van passanten, inwoners van een bepaald gebied of van de kunstenaar zelf, ontlenuen hun kracht aan hun menselijke maat en doen direct een beroep op iedere beschouwer, jong en oud. Zijn beelden refereren aan de meest basale kunstvorm, namelijk het afbeelden van de mens zelf, in dat opzicht passen de beelden van Gormley in een lange traditie. *Ecce Homo*, even kwetsbaar als standvastig.

We verhouden ons heel direct tot zijn beelden, waarmee we vaak rechtstreeks, oog in oog geconfronteerd worden. Ze maken ons bewust van onze eigen maat en reikwijdte, en van de ruimte die we innemen: hoe we ons bewegen ten opzichte van elkaar, maar ook ten opzichte van de ruimte en omgeving waarin we verblijven. Het beeld in Rotterdam is een afgietsel op ware grootte van de kunstenaar zelf. Het ontleent zijn kracht aan deze oervorm, die iedereen direct herkent, en tegelijkertijd aan de vervreemdende werking van het materiaal, roestig gietijzer. De plaatsing van zijn beelden, juist buiten de beschermende museale context, verleent een extra dimensie aan het geheel.

Het plaatsen van beelden op de dakrand kent een lange historie die we vooral in de classicistische architectuur

tegenkomen. Italiaanse stadspaleizen en met name de ideeën van de architect Andrea Palladio (1508-1580) gelden als bekendste voorbeelden. Gormley grijpt terug op deze traditie maar zonder de gebruikelijke mythologische of religieuze verwijzingen. Voor de zomer van 2009 is Antony Gormley geselecteerd om de beroemde lege sokkel op Trafalgar Square te decoreren. In plaats van een beeldhouwwerk, zoals eerdere laureaten als Marc Quinn (geb. 1964) of Rachel Whiteread (geb. 1963) voor hem deden, nodigt Gormley honderden vrijwilligers uit die afwisselend in een lange estafette naakt de sokkel in het centrum van Londen zullen bezetten.

Werk van Antony Gormley was tot voor kort niet vertegenwoordigd in Nederlandse museale collecties. Een prachtig exemplaar van zijn *Angel of the North* staat samen met een ander beeld van hem opgesteld in de tuin van een particuliere verzamelaar in Wassenaar. Daarnaast is in de hal van het Ministerie van VWS een beeld van de kunstenaar geplaatst. Het beeld van de Kunsthal is nu de eerste museale verwerving. De Kunsthal Rotterdam heeft in haar jonge bestaan een bescheiden traditie opgebouwd waarin met zekere regelmaat beelden worden verworven, met name voor de buitenruimte rond het gebouw, waaronder twee beelden van Henk Visch, een beeldengroep van Tom Claassen, lichtsculpturen van Günther Förg en Milan Kunc, en een wandsculptuur van Claudy Jongstra. Vorig jaar ontving de Kunsthal een bronssculptuur van Henry Moore als langdurig bruikleen voor in de daktuin. De nu geplaatste Gormley staat prachtig op de noordwest hoek van Rem Koolhaas' gebouw, aan de parkzijde, zichtbaar voor passanten en bezoekers van zowel het park als de Kunsthal en het naastgelegen Natuurhistorisch Museum. Het beeld is op die plek alle dagen van het jaar zichtbaar, op een toplocatie van internationale allure. Met name voor bezoekers die vanuit het Museumpark de Kunsthal benaderen zal

Event Horizon

Antony Gormley
Chabotmuseum, Rotterdam,
2008.

Between You and Me

Zaaloverzicht tentoonstelling
Antony Gormley.
Kunsthal Rotterdam 2008.
Op de voorgrond *Sovereign State* (1989/1990), rechtsachter *Lock I* (1994, Caldic Collectie, linksachter *Seeds III/V* (1989/1993, collectie Würth, Kùzelschau) en op de wand *Blanket Drawing* (1983).

De verwerving van *Another Time II* is mogelijk gemaakt dankzij generieuze bijdragen van de Vereniging Rembrandt en het onder de Vereniging Rembrandt ressorterende Titus Fonds, en verder ondersteund door de Caldic Collectie, Sculpture International Rotterdam, Stichting Bevordering van Volkskracht, J.E. Jurriaanse Stichting, Unilever, TBI Holdings BV, Havenbedrijf Rotterdam, Thieme Media Center Rotterdam, The Henry Moore Foundation, Erasmusstichting, Aon Group Nederland BV, Fondel Commodities en Aalders Alternative Asset Advisers en het legaat van mevrouw N.C. van Riemsdijk Borsje.

Antony Gormley bij de installatie van *Event Horizon* op het dak van het Parkhotel Rotterdam, 2008.

het beeld, dat scherp tegen de horizon aftekent, als een opvallende verschijning tot in lengte van dagen de menselijke maat aangeven.

KUNSTHAL

De Kunsthal Rotterdam articuleert met de verwerving van Gormleys *Another Time II* haar positie als podium waar modern klassieke en hedendaagse beeldhouwkunst voor een groot publiek getoond wordt. In recente tentoonstellingen over Isamu Noguchi, Henry Moore, Jean Tinguely en (dit najaar) Alberto Giacometti worden internationaal vermaarde beeldhouwers voor het voetlicht gebracht. Met de herinrichting van het Museumpark in het verschiet kunnen deze tentoonstellingen zich in samenwerking met de burens van de Kunsthal – het Museum Boijmans Van Beuningen, het NAI en de kunstcommissie van het Erasmus MC – in de toekomst verder uitbreiden in de openbare ruimte. Het tentoonstellingsprogramma sluit bovendien aan op de over de stad verspreide beeldencollectie van Rotterdam, die internationale topwerken kent van onder anderen Naum Gabo, Calder, Willem de Kooning en Ossipe Zadkine.

De plaatsing van het beeld in juni 2008 werd op passende wijze tijdelijk ondersteund met een Rotterdamse versie van *Event Horizon*. Evenals in Londen stond een

dertigtal afgietsels van het lichaam van de kunstenaar binnen een cirkel van 1 kilometer van de Kunsthal opgesteld op verschillende dakranden, op wisselende hoogtes en op diverse afstanden, alle met het gezicht naar de Kunsthal gekeerd. Zij wezen de bezoekers in de stad Rotterdam als het ware de weg.

In de nabije toekomst zal op de streekdam bij de Houtribsluizen bij Lelystad een groot buitenbeeld van Antony Gormley verrijzen, *Exposure*. Dit is een meer dan 25 meter hoge gehurkte menselijke figuur, uitkijkend over de watervlakte van het IJsselmeer. Het beeld wordt opgebouwd uit vele metalen staven en is in zijn constructie geïnspireerd op de hoge elektriciteitsmasten in het Flevolandse landschap. *Exposure* ligt in maat en impact in het verlengde van grote projecten als *Angel of the North* (1998) bij Newcastle. Het Rotterdamse beeld *Another Time II* vormt een passende prelude. Beelden van Antony Gormley laten ons op een indringende wijze opnieuw naar onszelf en de wereld om ons heen kijken, en tonen aan dat kunst ook buiten – of op – de muren van het museum een vitale rol speelt ♦

Wim Pijbes

Hoofddirecteur Rijksmuseum (tot 1 juli 2008) Directeur Kunsthal Rotterdam